

Проте, незважаючи на зміни, політехнічна освіта у другій половині 80-х – на початку 90-х рр. не стала пріоритетним напрямом розвитку педагогічної вищої освіти.

З другої половини 90-х рр. найважливішим для України стає забезпечення індивідуального розвитку людини, яка була б здатною свідомо та ефективно функціонувати в умовах інформаційного суспільства, конкурентоспроможною й мобільною на ринку праці.

Таким чином, можемо говорити, що політехнічна підготовка у вищих педагогічних навчальних закладах України відіграла вагоме значення в розвитку педагогічної та загальної освіти і сьогодні не втрачає своєї актуальності.

Список використаної літератури

1. Атутов П. Р. Політехнічний принцип у навчанні школярів / Петро Родіонович Атутов. – К. : Рад. шк., 1982. – 175 с.
2. Буринська Н. М. Політехнічна освіта і профорієнтація учнів у процесі навчання хімії [посіб. для вчителів] / Н. М. Буринська. – К. : Рад. шк., 1986. – С. 159–160.
3. Кітова О. Поєднання навчання з продуктивною працею як основний принцип трудової політехнічної школи / Ольга Кітова // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2009. – № 7-8. – С. 36–39.

Валерія Кравець

ПОЛІТЕХНІЧНИЙ СКЛАДНИК У ЗМІСТІ СУЧАСНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

З утвердженням нової формації (інформаційного суспільства) структура системи освіти, зміст, форми, методи навчання змінюються докорінно. Зростаючі економічні потреби суспільства зумовлюють необхідність політехнічної підготовки молоді. Засвоєні знання стають реальною перетворюючою силою лише тоді, коли їх можна застосувати на практиці, водночас, застосування на практиці набутих знань стає важливим джерелом їх збагачення [3, с. 36].

У цій статті ми розглянемо, яке місце посідає політехнізація в освітніх процесах сьогодення.

Політехнічна освіта – сукупність знань про головні галузі й наукові принципи виробництва, оволодіння загальнотехнічними вміннями, необхідними для участі в продуктивній праці. Цей напрям освіти є невід'ємним елементом навчання в загальноосвітніх навчально-виховних закладах.

Принцип політехнізму значною мірою визначає зміст освіти, вибір методів навчання і практичної підготовки в професійних закладах усіх рівнів. Політехнізм дозволяє забезпечити широту кругозору майбутніх фахівців, високий рівень професіоналізму і загальної культури, розвиток їх здатності швидко орієнтуватися в сучасній техніці і технології виробництва [1].

Уперше на необхідність політехнічного навчання вказали К. Маркс та Ф. Енгельс, які вбачали в ньому навчання, що знайомить із основними принципами всіх процесів виробництва.

До основних задач політехнічного навчання належать:

- 1) ознайомлення учнів із головними напрямками науково-технічного прогресу;
- 2) ознайомлення учнів із фізичними основами функціонування технічних пристроїв;
- 3) розвиток творчих технічних можливостей.

Політехнічна освіта торкається життєвих потреб та інтересів суспільства, оскільки забезпечує повноту всебічного розвитку людей, здатність молоді бути мобільною та конкурентоспроможною на ринку праці. Високоякісна політехнічна освіта та підготовка працівників дозволить не лише займатися творчою пошуковою діяльністю,

а й за необхідності без особливих труднощів переключатися з одного виду роботи на іншу, бути справжнім організатором виробництва. Підвищення ролі фундаментальних знань пояснюється тим, що наукові дані, реалізовані в техніці та технології, є однією з важливих складових виробничих сил суспільства.

Важливим світоглядним аспектом політехнічної освіти та підготовки є розширення сфери пізнання, меж застосування теорій, понять, бачення явищ у їх розвитку, русі, проникнення в їхню суть. Політехнічна підготовка допомагає вирішити такі світоглядні завдання: сформувати впевненість в об'єктивному закономірному характері розвитку природи, суспільства, людського мислення; виробити вміння аналізувати явища, процеси дійсності, пояснювати їх; переконатися в можливості наукового пізнання світу тощо [2, с. 60].

Основними методами та формами політехнічного навчання є лабораторні роботи, демонстрації дослідів на моделях і макетах, вирішення задач з технічним і технологічним змістом. Конкретизація, поглиблення та поширення політехнічних знань і особливо вмінь досягається під час трудового навчання, де спираючись на загальноосвітню підготовку, школярі вчать застосовувати знання на практиці, в тому числі і на виробничій, поширюють свої уявлення про сучасну техніку, технології, організацію та економіку виробництва. Учні використовують знання про виробництво та виробничі відносини в суспільно корисній і виробничій праці, практично пізнають основи сучасного виробництва. Велике значення мають екскурсії: учні безпосередньо бачать процес праці, її результати, отримують уявлення про особливості професійної діяльності, мають змогу пов'язати теоретичний матеріал з практикою, з життям [2, с. 63].

Звідси впливає політехнічний принцип у трудовому навчанні, згідно якого на прикладі вивчення конкретних об'єктів техніки, технологічних процесів та трудових прийомів вивчаються загальні основи сучасного виробництва. Політехнічний принцип не вимагає, щоб досконало вивчалися подробиці та особливості окремих виробництв, об'єктів та процесів, а передбачає лише ознайомлення з загальними науковими принципами, характерними для багатьох основних конкретних виробництв.

Багато аспектів політехнічної освіти до останнього часу залишаються гостро дискусійними. Еволюція політехнічної освіти зумовлена об'єктивними соціально-економічними та суспільно-політичними потребами, впливом зовнішніх (державна політика, економіка) і внутрішніх (мотивація діяльності) чинників, необхідністю подолання суперечностей між соціально детермінованими вимогами до професійної педагогічної діяльності й фактичним рівнем кваліфікації педагогів, між темпами старіння інформації, зростанням її обсягу та можливостями її оновлення й освоєння [2, с. 57].

Ефективно розв'язати проблеми політехнічної підготовки сучасних фахівців неможливо без комплексного вивчення, аналізу й узагальнення попереднього досвіду, оскільки новизна сучасної ситуації полягає у необхідності узгодження політичних, економічних, національних, загальноцивілізаційних та багатьох інших чинників.

Істотна кількість досліджень є свідченням підвищеного наукового інтересу до певних важливих аспектів проблеми та значущості питання в цілому. Проте аналіз наукових праць дає підстави стверджувати, що цілісна процесуальна характеристика реалізації ідеї політехнізму, її еволюція впродовж тривалого періоду не були предметом самостійного спеціального вивчення.

Н. Слюсаренко визначає такі закономірності процесу реалізації ідеї політехнізму:

1) чим успішніше реалізовувалася ідея політехнізму, тим ґрунтовнішою була підготовка школярів до праці й життя;

2) чим відповідальнішим було ставлення до реалізації в змісті загальної освіти політехнічного компонента і всіх видів праці, тим ефективніше відбувалося всебічне й гармонійне виховання особистості;

3) чим активніше здійснювалися наукові пошуки щодо створення інноваційного досвіду реалізації ідеї політехнізму, тим оперативніше відбувалася зміна її концептуальності, суспільно-політичної й соціально-економічної трансформації;

4) чим оперативніше долалися суттєві відмінності між розумовою та фізичною працею на засадах політехнізму, тим ефективніше нівелювалася відстань між загальною й професійною освітою;

5) чим педагогічно доцільніше здійснювався процес реалізації ідеї політехнізму в шкільній освіті, тим швидше розширювалося коло можливостей для особистісного самовизначення й самореалізації учнів;

6) чим якісніше розв'язувалася проблема політехнізму, тим свідоміше здійснювався професійний вибір школярів відповідно до їх інтересів, здібностей і нахилів тощо [2, с. 60].

Отже, у сучасному суспільстві найважливішими, пріоритетними галузями стають наука та освіта, забезпечення індивідуального розвитку людини, яка б, маючи відповідний рівень підготовки, була конкурентоспроможною на ринку праці, здатною до свідомого та ефективного функціонування в умовах нового інформаційного суспільства, тобто була політехнічно освіченою та підготовленою. Тому основні вимоги до освіти на сьогоднішній день – зміна її змісту та корекція спрямованості навчального процесу в бік політехнізації.

Список використаної літератури

1. Крупська Н. К. Про політехнічну освіту / Н. К. Крупська [електронний ресурс] // http://vseslove.com.ua/word/Політехнічна_осв.83005u.
2. Слюсаренко Н. В. Політехнізм і освітні процеси минулого і сьогодення / Н. В. Слюсаренко // Педагог. альманах. – 2011. – Вип. 11. – С. 59–65.
3. Терентьєва Н. О. Політехнічна підготовка у педагогічних ВНЗ як основа реалізації політехнічної освіти [електронний ресурс] / Н. О. Терентьєва // <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc-gum/vchu/N137/N137p036-039.pdf>.

Аліса Кривохижа

РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВИТИ В УМОВАХ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ ДО ВІДКРИТОГО СВІТОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Світовий економічний простір – поняття широке та узагальнене. Для того, щоб пояснити місце України в ньому, слід взяти до уваги аспект її взаємозв'язку з європейськими країнами, які так чи інакше утворюють потужні політико-економічні об'єднання. Одним із найбільш потужних та впливових утворень є ЄС – Європейський Союз, до складу якого сьогодні входять 28 держав: Австрія, Бельгія, Болгарія, Великобританія, Угорщина, Німеччина, Греція, Данія, Ірландія, Іспанія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія, Швеція та Естонія [3].

Хоча Україна наразі не входить у Євросоюз, вона має тісний контакт із ним, більше того, має такий шлях розвитку, який передбачає перспективу вступити до нього в майбутньому. Незалежно від темпу руху країни в цьому напрямку, поступово набувають чинності зміни в культурно-освітньому просторі.

“Відомо, що 19 липня 1999 року була офіційно прийнята і підтверджена декларація Болонської системи навчання представниками 21 країни, в результаті якої був прийнятий єдиний для усіх освітній стандарт ...” [4, с. 86].

Цей стандарт передбачав:

- прийняття загальної системи порівнювання вчених ступенів;
- запровадження двох циклів навчання: студентський (від трьох років), післядипломний (від двох років);
- уведення системи кредитів – European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS).